

Minister Klimatu i Środowiska

DLŁ-WNO.050.103.2024.MK
3304990.13077001.10773358
Warszawa, 25-09-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie Pana Posła Macieja Koniecznego w sprawie lasów społecznych wyłączonych z planów intensywnych wycinek, K10ZAP761, przedstawiam poniższe informacje.

1/ Jak Ministerstwo planuje zapewnić partnerski i partycypacyjny udział stronie społecznej w rozpoczynających się negocjacjach? Czy planowane jest wyznaczenia obserwatora/mediatora ministerialnego do lokalnych grup roboczych np. na wniosek strony społecznej? Czy planowane jest wyznaczenie standardów dla powoływania takich zespołów i zasad ich funkcjonowania, w tym zapewnienia dostępu do publicznych dokumentów, analiz, map będących w zasobach lasów państwowych? Czy stronie społecznej planuje się zagwarantować możliwość powołania ekspertów czy zlecenia wykonania opinii w ramach finansowania całego procesu przed podmiot publiczny np. współorganizatora rozmów tj. lasy państwowe? Czy stronie społecznej będzie przysługiwał tryb odwoławczy, jeśli porozumienie nie obejmie żadnych ich postulatów lub zostanie wypracowane z naruszeniem zasad partycypacji stron? Jak Ministerstwo planuje zapewnić demokratyczne zasady w podejmowaniu decyzji w lokalnych zespołach roboczych takich, jak w Bielsku-Białej?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska jak najbardziej zapewni partnerski i partycypacyjny udział stronie społecznej w pracach zespołów ds. lasów społecznych. Właśnie temu służyło moje pismo do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 24 kwietnia br. z prośbą o wycofanie pozwów i aktów oskarżenia wniesionych wobec osób negatywnie oceniających działalność Lasów Państwowych. Wolność słowa jest podstawą partnerskiej dyskusji społecznej na każdy temat, także w Ogólnopolskiej Naradzie o Lasach, w pracach Zespołu ds. wzmocnienia ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie, a także w debacie o polskiej przyrodzie w ogóle.

Właśnie przebieg ONoL jest przykładem demokratycznego i partycypacyjnego udziału wszystkich stron w procesie pracy nad nową wizją polskich lasów. Ogólnopolska Narada o Lasach to zespół działań, spotkań i konsultacji społecznych, za cel których obrano wypracowanie wytycznych i rekomendacji dotyczących transformacji modelu gospodarki leśnej. Transformacja ta jest niezbędna, by dostosować obecny model ochrony i użytkowania lasów do aktualnych wyzwań związanych ze zmianą klimatu, utratą bioróżnorodności oraz oczekiwaniami społecznymi. Projekt wytycznych i rekomendacji już powstał, właśnie skończyły się jego konsultacje. Częścią wytycznych i rekomendacji ONoL są Standardy prowadzenia konsultacji społecznych, a także Zasady gospodarowania w lasach o szczególnych walorach przyrodniczych i społecznych¹. ONoL opiera się na dialogu opartym na merytorycznych argumentach. Realizowany jest we współpracy ze wszystkimi interesariuszami transformacji gospodarki leśnej. Konsultacje skończyły się 15 sierpnia br., Część wytycznych dotycząca lasów społecznych zostanie wypracowana na początku września br., a pozostała część dokumentu do końca października br.

Natomiast Zespół ds. wzmocnienia ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie został powołany 6 lutego 2024 roku. W skład Zespołu wchodzi 19 ekspertów/ek z Lasów Państwowych, strony społecznej, naukowej, przyrodniczej, firm leśnych i przemysłu oraz z MKiŚ. Zadaniem zespołu jest wypracowanie rekomendacji dla Ministra Klimatu i Środowiska w zakresie wzmocnienia ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie, w tym sposobu prowadzenia gospodarki leśnej na tych obszarach.

Konieczność tworzenia nowych wytycznych, zaleceń, standardów wynika z rozmiarów procesu jakim jest ONoL i prace Zespołu ds. wzmocnienia ochrony lasów cennych oraz pionierskości tej idei: nigdy dotąd w Polsce nie organizowano dialogu społecznego nt. przyrody na taką skalę, to znaczy przy uwzględnieniu wszystkich interesariuszy, tak licznym ich udziale i przy jasno wyznaczonych celach. Przebieg procesu utrudnia brak gotowych rozwiązań i doświadczeń, z których można by skorzystać. Rozwiązania dopiero trzeba wypracowywać w oparciu o nie zawsze dostosowane do obecnych wyzwań normy prawne i przy uwzględnieniu rozbieżnych postulatów interesariuszy.

Partnerski i partycypacyjny udział strony społecznej został uwzględniony również w składzie zespołów ds. lasów społecznych. Organizacje społeczne stanowią w nich znaczny procent we wszystkich lokalizacjach objętych pracami zespołów. W pracach zostali również uwzględnieni przedstawiciele branży drzewnej i ZUL, także reprezentantów Lasów Państwowych, Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oraz Instytutu Badawczego

¹ <https://www.gov.pl/web/klimat/konsultacje-spoeczne-projektu-wytycznych-i-rekomendacji->

Leśnictwa. Udział wszystkich interesariuszy wynika z kultury prawnej i jest gwarancją legitymacji społecznej przyszłych ustaleń zespołów.

W trosce o demokratyczny i partycypacyjny udział strony społecznej w pracach lokalnych zespołów ds. lasów społecznych wystosowałem specjalne pismo do wojewodów, Generalnego Dyrektora LP oraz Regionalnych Dyrektorów LP, w którym przytaczam głosy społeczne zaniepokojone uprzywilejowaną pozycją Lasów Państwowych w pracach zespołów. W piśmie wskazuję że: *W związku z dużym oczekiwaniem transparentności i rzetelności całego procesu, spotkania zespołów powinny odbywać się na neutralnym gruncie i być moderowane przez osoby bezstronne. (...) właściwe jest, aby spotkania zespołów odbywały się w urzędach wojewódzkich, a w przypadku, gdy urzędy te nie dysponują odpowiednimi możliwościami lokalowymi – w innej lokalizacji niebędącej siedzibą RDLP, ustalonej z wojewodą przez RDLP.*

Zazaczyłem też wyraźnie, że spotkania powinien otwierać i zamykać Wojewoda bądź osoba przez niego wyznaczona, natomiast prowadzenie merytoryczne spotkań pozostaje w gestii pracowników LP i wynajętych moderatorów zewnętrznych. Do PGL Lasy Państwowe należy także, zgodnie z poleceniem Minister Klimatu i Środowiska, organizacja merytoryczna procesu, w tym zapewnienie odpowiednich danych, analiz i innych informacji. Opracowanie końcowych wniosków i postulatów, a następnie ich przedłożenie Ministrowi Klimatu i Środowiska, powinno nastąpić przez wojewodę, na podstawie materiałów wypracowanych w toku prac zespołu.

W pracach każdego zespołu ds. lasów społecznych bierze udział przedstawiciel MKiŚ, którego zadaniem będzie weryfikacja, czy konsultacje przebiegają w sposób bezstronny, czy przedstawiciele wszystkich interesariuszy są wysłuchani i czy obrady odbywają się zgodnie z zatwierdzonym regulaminem.

Regulamin obrad zespołów lasów społecznych został opracowany przez DGLP z uwzględnieniem postulatów i rekomendacji strony społecznej. Regulamin ten był konsultowany w MKiŚ i będzie obowiązywał w pracach wszystkich zespołów lasów społecznych.

Strona społeczna jak najbardziej może korzystać z wiedzy ekspertów i przedstawiać ekspertyzy. Wszelkie materiały związane z lokalnymi lasami powinny być udostępniane przez Lasy Państwowe – zgodnie z poleceniem Ministerstwa – członkom zespołów w trakcie trwania konsultacji i spotkań.

Efektom prac zespołów lasów społecznych będzie Raport przedstawiający propozycję obszarów lasów o wiodącej funkcji społecznej oraz propozycję modyfikacji gospodarki leśnej na tych obszarach. Na podstawie otrzymanego raportu MKiŚ podejmie decyzje, które wnioski i postulaty, w jakiej formie oraz jakim trybem będą podlegały wdrożeniu.

2/ Na terenach typowanych do ochrony cały czas trwają nieustanne wycinki co jest sprzeczne z celem potencjalnego zachowania walorów przyrodniczych oraz niewykluczone, że przy braku zatwierdzonego PULu. To samo dotyczy lasach podgórskich, które pełnią funkcje ochronną, a wycinki negatywnie wpływają na hydrologię i retencję. To miejsca, gdzie samorządy czerpią z górskich źródeł wodę pitną, której wartość roczna wyceniana jest w miliony, a przyszłość zagrożona. Czy ministerstwo planuje wstrzymać wycinki do czasów zatwierdzenia PULu oraz objąć moratorium obszary, które jeszcze mogą być uznane za rezerваты? Czy podobne rozwiązanie planuje zastosować wobec tych obszarów, gdzie powoływane są zespoły negocjacyjne jak np. w Bielsku-Białej?

Brak zatwierdzonych PULi, po wygaśnięciu poprzednich, to nierozwiązany – choć wymagający pilnego rozwiązania - od lat problem polskich nadleśnictw, a więc i lasów. Wiele nadleśnictw decyduje się na prowadzenie gospodarki leśnej mimo braku zatwierdzenia planu urządzenia lasu. Ministerstwo Klimatu i Środowiska nie aprobując tego stanu rzeczy podjęło już prace nad kompleksowym uporządkowaniem tej kwestii w projekcie ustawy o zmianie ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody (nr w wykazie prac legislacyjnych UD 61).

Tereny dopiero typowane do ochrony niestety nie są jeszcze dostatecznie chronione i możliwe jest prowadzenie na nich gospodarki leśnej. Niestety także w lasach ochronnych: głębokich i wodochronnych. Taka praktyka obowiązywała w lasach Polski od dziesięcioleci. Jej zmiana i zmiana podejścia do roli lasów ochronnych będzie kolejnym ważnym elementem reformy gospodarki leśnej, nad którą w Ministerstwie prace już trwają.

Propozycje prowadzenia zmodyfikowanej gospodarki leśnej na określonych obszarach lasów o wiodącej funkcji przyrodniczej i społecznej, jak wspomniano powyżej, są w procesie przygotowania. Będą uwzględniać wytyczne i rekomendacje dotyczące procesu wzmocnienia ochrony lasów o szczególnych walorach przyrodniczych i ważnych społecznie. Wytyczne, jak i zasady gospodarowania w lasach o szczególnych walorach przyrodniczych i społecznych będą gotowe do października. Tymczasem już weszło w życie Zarządzenie nr 87 Dyrektora Generalnego LP z dnia 12 lipca 2024 roku w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. Zarządzenie jest odpowiedzią na pismo Pani Minister Pauliny

Hennig-Kloski z dnia 26 kwietnia br., w którym poleciła Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych preferowanie w sporządzanych i przedkładanych do zatwierdzenia planach urządzenia lasu rębni złożonych oraz cięć innych niż zupełne. Zaznaczam, że Podbeskidzie również będzie objęte programem lasów społecznych. Poleceniem z 19 sierpnia 2024 r. Minister Klimatu i Środowiska poleciła Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych:

1. wzmocnić ochronę lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miast: Bielska-Białej (Podbeskidzie) i Kielc (Świętokrzyskie);
2. opracować szczegółowe, uzasadnione propozycje obszarów lasów o wiodącej funkcji społecznej, o których mowa w pkt 1, w terminie do dnia 29 listopada 2024 r., w ramach lokalnych zespołów ds. lasów społecznych, w tym z udziałem ubiegających się o wyróżnienie tych lasów organizacji społecznych;
3. opracować uzasadnione propozycje modyfikacji gospodarki leśnej dla obszarów, o których mowa w pkt 2, przy uwzględnieniu wytycznych ustalonych w ramach Ogólnopolskiej Narady o Lasach, po ich przekazaniu przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska;
4. zapewnić obsługę zespołów, o których mowa w pkt 2;
5. nie intensyfikować pozyskania drewna na terenie lasów, o których mowa w pkt 1, do czasu przyjęcia nowych zasad zarządzania tymi obszarami.

3/ Konsekwencje pozyskania drewna w lasach przerzucane są na samorządy: to koszty braku wody, uszkodzonych dróg czy koryt rzek, osuwiska, utrata walorów przyrodniczych, rekreacyjnych i turystycznych, zmniejszona zdolność do neutralizacji zanieczyszczeń, zwiększenie spływu powierzchniowego. Straty w mieniu publicznym w Bielsku-Białej i regionie wyceniono na ok. 100 mln, a nadleśnictwa z tego regionu są jednymi z najbardziej deficytowych w kraju. Czy planowane jest sporządzanie bilansów skutków wycinek, jako kryterium oceny dla uznania funkcji społecznej i przyrodniczej jako wiodącej i przynoszącej większe korzyści?

Ważnym wydarzeniem w procesie wyłączenia oraz ochrony lasów cennych społecznie i przyrodniczo była konferencja 30 lipca br. poświęcona lasom społecznym wokół największych aglomeracji. Było to spotkanie Kierownictwa resortu z naukowcami, przedstawicielami Lasów Państwowych, samorządu i strony społecznej. Na konwersatorium była obecna także Pani Minister Anna Mucha.

Wraz z Panią Minister Pauliną Hennig-Kloską poinformowaliśmy zebranych, że punktem wyjścia do utworzenia lasów społecznych jest tzw. Mapa Lasów Spornych stworzona przez organizacje pozarządowe (głównie przez Fundację Lasy i Obywatele). Zatem, wydzielenie

kompleksów leśnych w sąsiedztwie miast nastąpi z uwzględnieniem propozycji lokalizacji, w obronie których społecznicy walczą od lat, podobnie niektórzy z miejscowych parlamentarzystów i samorządowców.

O znaczeniu pozagospodarczych funkcji lasów mówił na konferencji prof. Marek Giergiczny z UW. Z badań jego zespołu wynika, że 90% Polaków i Polek odwiedza las w celach rekreacyjnych i że wartość funkcji pozagospodarczych (rekreacyjnych) wynosi nawet 14,5 mld zł rocznie, a tym samym przekracza roczne dochody ze sprzedaży drewna w Lasach Państwowych. Polacy cenią lasy starszych klas wieku, z drzewami sędziwymi oraz różnorodne gatunkowo. Takie drzewostany znajdują się w lasach cennych społecznie jak i lasach cennych przyrodniczo przewidzianych do wyłączenia z intensywnej gospodarki leśnej. Przebieg konferencji i wystąpienie prof. Marka Giergicznego (od 34 minuty) można prześledzić pod poniższym linkiem: <https://www.youtube.com/watch?v=yTp2Cwculmk>

Realnym stratom samorządowym, o których wspomina Pan Poseł, ma zapobiegać właśnie wyłączenie lasów z intensywnego użytkowania rębego (owe koalicyjne 20%). Ministerstwo doskonale zdaje sobie sprawę z faktu, że lasy sprzyjają ochronie zasobów wodnych uważanych za kluczowe. Hydrologia terenów górskich jest niezwykle wrażliwa i w znacznej mierze decyduje o dostępie do wody oraz wpływa na ryzyko powodziowe nie tylko na poziomie lokalnych gmin, ale całego dorzecza.

Starania o rozwiązanie trudnej sytuacji nakreślonej przez Pana Posła podejmują również pracownicy Lasów Państwowych. W ostatnim czasie Nadleśnictwo Bielsko w sposób szczególny uczestniczyło w:

- spotkaniu Rady Osiedla Lipnik w dniu 21.09.2023 r. i w spotkaniu z przedstawicielami RO Lipnik w siedzibie Nadleśnictwa Bielsko w grudniu 2023 r.,
- konsultacjach ze stroną społeczną w sprawie konsensusu odnośnie wstrzymania prac gospodarczych na rok 2024 w dniu 7.03.2024 r.,
- otwartej debacie na zaproszenie Wiceprezydenta miasta Bielska - Białej w samorządowym miejscu spotkań „Punkt 11” w dniu 11.03.2024 r.,
- posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska i Rolnictwa Rady Powiatu w Bielsku-Białej w dniu 12.06.2024 r.,
- spotkaniu interesariuszy w Nadleśnictwie Bielsko na zaproszenie Ministra Dorożały w dniu 20.06.2024 r.,
- spotkaniu interesariuszy w Nadleśnictwie Bielsko na zaproszenie Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach w dniu 12.07.2024

(ustalenie 6 osobowego „sztabu roboczego” mającego wypracować zasady wyłonienia zespołu zadaniowego ds. utworzenia lasów społecznych wokół Bielska-Białej),

- posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska Rady Miejskiej Szczyrku,
- spotkaniu interesariuszy w Nadleśnictwie Bielsko („sztab roboczy” mający wypracować zasady powołania zespołu zadaniowego ds. utworzenia lasów społecznych wokół Bielska-Białej) na zaproszenie Dyrektora Regionalnego w dniu 07.08.2024 r.).

Nadleśnictwo Bielsko wraz z RDLP w Katowicach pozostają w aktywnym dialogu z przedstawicielami inicjatywy „Las wokół miast”. Ostatnie spotkanie odbyło się 19 wrzesień br., a szczegóły zostały ustalone wspólnie ze stroną społeczną po wcześniejszym ustaleniu składu zespołu zadaniowego. Nad procesem pieczę sprawuje Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

W ramach Ogólnopolskiej narady o Lasach planowane jest powstanie grupy roboczej ds. oceny skutków ekonomicznych i rozłożenia w czasie wdrażania wzmocnienia ochrony nad obszarami leśnymi cennymi przyrodniczo i wartościowymi społecznie. W MKiŚ planujemy również wykonanie szacowania wartości usług ekosystemowych dla lasów cennych przyrodniczo i dla lasów społecznych.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów